

Tillsynsärende för att förebygga vissa skador och dödsfall

Granskning av polisens åtgärder med anledning av brott i Hudiksvalls kommun 2017

Tillsynsrapport 2020:2

Polismyndigheten, Rikspolischefens kansli, Januari 2020

Polismyndigheten Tillsynsenheten

Utgivare: Polismyndigheten, Rikspolischefens kansli, Box 12256, 102 26 Stockholm
Dnr: A095.939/2019, Saknr: 128
Omslagsfoto: Lars Hedelin
Upplaga: Intrapolis, Internet, tryckt/kopierad i 300 ex
Datum: Januari 2020

Innehåll

Innehåll	3
Sammanfattning	4
1 Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Uppdrag	5
1.3 Avgränsning	5
1.4 Genomförande	6
2 Tillsynen	7
2.1 Inledande utredningsåtgärder	7
2.2 Riskbedömning	9
2.3 Direktiv	11
2.4 Ansvar	13
3 Rekommendationer	14
Rekommendationer till processägaren för utredning och lagföring	14
Bilaga	15

Sammanfattning

Den 19 mars 2017 inkom en polisanmälan via Polismyndighetens kontaktcenter (PKC) i polisregion Mitt. Av anmälan framgick att brottsoffret AA blivit misshandlad av pojk-vännen BB sedan början av deras parrelation. Under den pågående förundersökningen inkom ytterligare en polisanmälan, denna gång om att AA försvunnit. Inom loppet av ett par dygn inleddes istället en förundersökning om människorov som sedermera omrubricerades till mord efter att polisen hittat AA avliden i närheten av BB:s bostad.

Enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall ska Socialstyrelsen utreda när en närstående eller tidigare närstående person begått ett brott mot en vuxen person som lett till att denne avlidit och det finns anledning att anta att brottet har samband med något förhållande som har inneburit att den vuxna personen varit i behov av skydd eller stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Polismyndigheten informerades om att en sådan utredning hade inletts avseende brottsoffret AA och förövaren BB och beslutade den 14 maj 2019 att inleda tillsyn. Efter en bedömning av de åtgärder som hade vidtagits avgränsades tillsynen till att omfatta förundersökningen om misshandel som sedan istället kom att rubriceras som grov kvinnofridskränkning.

Tillsynen visade följande.

Av den polisanmälan som gjordes framgick att BB misshandlat AA under flera års tid, att AA vid tillfället för polisanmälan hade synliga skador i ansiktet, att BB var kontrollerande av AA och att AA var rädd för BB.

Uppgifterna i polisanmälan gav starka skäl att tro att BB skulle utsätta AA för ytterligare brott. Trots det väntade en förundersökningsledare vid PKC med att fördela förundersökningen till ärendesamordningen. Bedömningen är att fördelningen inte skulle ha avvaktats.

Utifrån de indikatorer som presenterades i polisanmälan var det uppenbart att AA var i behov av skyddsåtgärder. En operatör och en förundersökningsledare vid PKC gjorde dock bedömningen att AA inte var i behov av skydd. Den utredare som förundersökningen senare fördelades till gjorde ingen annan bedömning. Bedömningen är att personalen vid PKC och ansvariga utredare i den delen inte vidtog de åtgärder de var ålagda att vidta enligt då gällande styrdokument.

Varken i 13 f § första stycket förundersökningskungörelsen (1947:948;FuK) och dess förarbeten eller i frågorna i Durtvå avseende den initiala riskbedömningen ställs kravet att risken för våld eller hot om våld ska vara omedelbar. Det gör däremot riktlinjen som reglerar den initiala riskbedömningen. Bedömningen är att bristande tydlighet riskerar att påverka rättssäkerheten negativt.

Förundersökningsledaren vid åklagarkammaren i Gävle informerades vid flera tillfällen om att AA upprepade gånger gjort klart att hon inte hade för avsikt att låta sig förhöras. Förundersökningsledaren valde att inte justera sina direktiv. Bedömningen är att denne istället kunde ha övervägt om det fanns möjlighet att styrka brottet utan AA:s medverkan.

Ansvarig utredare placerades tillfälligt i Stockholm för att handlägga en annan förundersökning. Med beaktande av de uppgifter som fanns tillhanda är bedömningen att utredarens chef då skulle ha fördelat ärendet på någon annan.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den 1 januari 2019 trädde ändringar i lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall ikraft. Lagändringarna innebär bland annat att Socialstyrelsen ska utreda när en närstående eller tidigare närstående person begått ett brott mot en vuxen person som lett till att denne avlidit och det finns anledning att anta att brottet har samband med något förhållande som har inneburit att den vuxna personen varit i behov av skydd eller stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Lagändringarna medför att statliga förvaltningsmyndigheter bör genomföra tillsyn eller intern tillsyn av sådan verksamhet som berörs av Socialstyrelsens utredning (3 a §). Socialstyrelsen ska informera den myndighet som är ansvarig för tillsynen om att ett ärende har inletts. Statliga förvaltningsmyndigheter ska även biträda utredningsverksamheten hos Socialstyrelsen genom att ställa experter till förfogande.

Polismyndigheten är en sådan statlig förvaltningsmyndighet som berörs. Andra sådana myndigheter är bland annat Åklagarmyndigheten, Skolinspektionen och Inspektionen för vård och omsorg.

För det fall Socialstyrelsen inleder ett ärende som berör Polismyndigheten ska chefen för tillsynsenheten ta ställning till om en intern tillsyn av ärendet eller berörd verksamhet ska inledas eller inte. Om en intern tillsyn genomförs kommer rapporten ingå som kunskapsunderlag i Socialstyrelsens händelseanalys. Socialstyrelsen kommer, med utgångspunkt i dessa händelseanalyser, att återrapportera till regeringen vartannat år med förslag på till exempel lagändringar eller myndighetsuppdrag som kan förbättra myndighetssamverkan.

1.2 Uppdrag

Som nämnts ovan ska Socialstyrelsen genomföra en utredning i de fall en vuxen person har dödats av en närstående person. Polismyndigheten har informerats om att en sådan utredning har inletts avseende brottsoffret AA och förövaren BB.

Polismyndigheten beslutade den 14 maj 2019 att inleda tillsyn. Socialstyrelsen har tagit del av beslutet.

1.3 Avgränsning

Den 19 mars 2017 inkom en polisanmälan om misshandel av AA. Av anmälan framgick att förövaren var AA:s pojkvän BB. Under den pågående förundersökningen inkom ytterligare en polisanmälan, denna gång om att AA försvunnit. Inom loppet av ett par dygn inleddes istället en förundersökning om människorov som sedermera omrubricerades till mord efter att polisen hittat AA avliden i närheten av BB:s bostad.

Efter att tillsynsgruppen granskat relevanta handlingar gjordes bedömningen att de åtgärder som vidtogs i samband med försvinnandet och i förundersökningarna om människorov och mord var relevanta, korrekta och tillräckliga. Granskningen är därför avgränsad till förundersökningen om misshandel, som sedermera kom att rubriceras som grov kvinnofridskränkning.

1.4 Genomförande

Tillsynen har letts av chefen för tillsynsenheten Johan Östensson (rikspolischefens kansli) som biträtts av inspektör Gustav Langer (tillsynsenheten, rikspolischefens kansli) och kommissarie Riita Rosenqvist (regionala utredningsenheten, polisregion Stockholm).

De som har utgjort tillsynsgruppens experter är verksamhetsutvecklare Ulrika Kvarnström (utvecklingscentrum Mitt, nationella operativa avdelningen), kommissarie Anders Sandholm (utvecklingscentrum Väst, nationella operativa avdelningen), inspektör Emma Ramstedt (utvecklingscentrum Väst, nationella operativa avdelningen) och handläggare Mikael Rying (utvecklingscentrum Stockholm, nationella operativa avdelningen).

Tillsynen har baserats på ett underlag som inhämtats från polisområde Gävleborg i polisregion Mitt. Tillsynsenhetens begäran har omfattat samtliga handlingar i utredningssystemet Durtvå, ärendehanteringssystemet Pär och övriga handlingar som är av intresse för granskningen. De handlingar som sedermera har lämnats ut är inhämtade från Durtvå samt misstanke- och belastningsregistret. Därutöver är av Hudiksvalls tingsrätt utfärdad dom i mål B 1071-17 inhämtad.

Den från Polismyndigheten som har ansvarat för handläggningen av förundersökningen är intervjuad.

Förundersökningen leddes av åklagare och även Åklagarmyndigheten har fått informationen från Socialstyrelsen om att de inlett en utredning. Chefen för utvecklingscentrum Göteborg vid Åklagarmyndigheten har beslutat att inte inleda tillsyn.

2 Tillsynen

2.1 Inledande utredningsåtgärder

I det fall en polisanmälan upprättas vid PKC ska det enligt Polismyndighetens riktlinjer för Polismyndighetens kontaktcenter initialt vidtas tillräckliga åtgärder för att beslut om ärendets fortsatta handläggning ska kunna fattas. Vad som avses med ärendets fortsatta handläggning framgår inte. I riktlinjen föreskrivs även att en förundersökningsledare vid PKC i alla inkomna ärenden ska vidta tillräckliga utredningsåtgärder för att så snart som möjligt besluta om en förundersökning ska inledas eller inte.¹

Ett förtydligande av PKC:s uppdrag kom genom Beslut om ett enhetligt arbetssätt i utredningsåtgärder vid PKC i oktober 2016. Av beslutet framgår att operatören ska vidta tillräckliga utredningsåtgärder för att förundersökningsledaren ska kunna avgöra om ärendet är utredningsbart, var det ska utredas och vilka åtgärder som är tidskritiska.²

Av riktlinjen framgår även att utredningsverksamheten vid PKC ska följa polisens nationella utredningsdirektiv avseende initiala och relevanta utredningsåtgärder. I projektet Polisens nationella utredningskonceptets slutrapport framgår att utredningsåtgärder ska vidtas i nära anslutning till brottet.³ Vad som avses med initiala utredningsåtgärder klargörs emellertid inte.

När ett förhör har hållits ska utsagan som antecknats enligt 23 kap. 21 § andra stycket rättegångsbalken läsas upp eller den som hörts ges tillfälle att på något annat sätt granska anteckningen. Den hörde ska också tillfrågas om han eller hon har något att invända mot innehållet. Anteckningen och granskningen ska göras innan förhöret avslutas eller, om förhöret är särskilt omfattande eller behandlar komplicerade sakförhållanden, så snart som möjligt därefter.

I Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledning av förundersökning i brottmål⁴, som gällde från den 17 juni 2014 till den 1 juni 2017, regleras när en förundersökning ska ledas av Polismyndigheten respektive åklagare. I det fall ett brott innefattar våld eller hot om våld mot närstående eller tidigare närstående person ska åklagare enligt föreskriften leda förundersökningen. Med närstående enligt föreskrifterna avses detsamma som i bestämmelsen om grov kvinnofridskränkning i 4 kap. 4 a § brottbalken (BrB).

Bestämmelsen om grov fridskränkning finns i 4 kap. 4 a § första stycket BrB och är tillämplig då någon begår brottsliga gärningar enligt 3, 4, 6 eller 12 kap. BrB samt överträdelse av kontaktförbud enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud mot en närstående eller tidigare närstående person om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att

¹Polismyndigheten (2016). *Polismyndighetens riktlinjer för Polismyndighetens kontaktcenter* (PM 2016:27), s. 3-4.

²Polismyndigheten (2016), *Beslut om ett enhetligt arbetssätt i utredningsåtgärder vid Polismyndighetens kontaktcenter (PKC)* (A361.550/2016).

³Polismyndigheten (2004). *Polisens nationella utredningskoncept: För ökad lagföring och brottsreduktion* (USE 400-0653/04).

⁴Rikspolisstyrelsen (2014). *Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledning av förundersökning i brottmål* (RPSFS 2014:5, FAP 403-5).

allvarligt skada personens självkänsla. Begreppet närstående avser i det här fallet exempelvis relationen mellan personer som lever i samkönade relationer eller relationen mellan nära släktingar såsom syskon, föräldrar/vårdnadshavare och deras barn.

Bestämmelsen om grov kvinnofridskränkning i 4 kap. 4 a § andra stycket BrB uppställer samma rekvisit som i första stycket med undantaget att den tar sikte på just de fall då gärningarna begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden.

Definitionen av närstående grundar sig på prop. 1997/98:55 s.132 ff. i vilken kravet att gärningsmannen och den kränkta bor eller har bott tillsammans anges. Definitionen har dock genom flera prejudicerande domar kommit att preciseras ytterligare.⁵

lakttagelser

Den 19 mars 2017 inkom en polisanmälan per telefon via PKC i polisregion Mitt. Anmälan gällde en kvinna (AA) som blivit misshandlad av en man (BB) sedan början av deras parrelation som inleddes 2014. Brottet rubricerades som misshandel med brottskod 9350 (misshandel mot kvinna 18 år eller äldre, ej i nära relation). Anmälaren var nära anhörig till AA och redogörelsen grundade sig på vad AA berättat för denne. AA var av rädsla för BB inte beredd att polisanmäla de brott han utsatt henne för. AA var dock medveten om anmälares intention att göra det.

Polisanmälan granskades av en polisiär förundersökningsledare vid PKC som beslutade att BB var skäligen misstänkt för misshandeln. Förundersökningsledaren lämnade direktiv om att anmälaren skulle förhöras. En annan operatör än den som mottog polisanmälan verkställde direktivet.

Efter förhöret försökte operatören få förnyad kontakt med anmälaren för att få förhörsanteckningarna bekräftade av denne. Det dröjde dock till den 21 mars 2017 innan operatören och anmälaren talades vid igen. Utöver att anmälaren bekräftade anteckningarnas riktighet framkom även att denne varit i kontakt med anhöriga till BB. Därigenom hade BB fått vetskap om polisanmälan. Anmälaren uppgav även namnen på två vänner till AA som eventuellt hade upplysningar av betydelse för förundersökningen. Operatören upprättade därefter en promemoria.

Den 22 mars 2017 fördelade PKC förundersökningen till ärendesamordningen i polisområde Gävleborg. Vid ärendesamordningen gjordes bedömningen att AA och BB var närstående varandra och brottskoden ändrades till 9349 (misshandel, mot kvinna 18 år eller äldre, i nära relation). Ansvaret för Polismyndighetens handläggning av förundersökningen överlämnades till grova brott i Gävleborg och ledningen av förundersökningen till åklagare.

Samma dag utsågs en utredare som ansvarig handläggare och en åklagare övertog förundersökningsledningen. Denne ändrade brottsrubriceringen från misshandel till grov kvinnofridskränkning.

---

⁵ Se NJA 2004 s. 97, Hovrätten över Skåne och Blekinge har i dom 2011-07-29 (mål B 1677-11), Hovrätten för Nedre Norrland har i dom 2011-12-20 (mål B 1041-11), RH 2016:29.

Bedömning

Anmälaren lämnade uppgifter till polisen om att BB misshandlat AA under flera års tid, att AA vid tillfället för polisanmälan hade synliga skador i ansiktet, att BB var kontrollerande av AA och att AA var rädd för BB.

Ett brottsoffers relation till förövaren kan ha stor betydelse för hur förundersökningen ska handläggas. Förundersökningsledaren vid PKC gjorde bedömningen att AA och BB inte var att anse som närstående varandra medan förundersökningsledaren vid ärendesamordningen och åklagaren gjorde en annan bedömning. När relationen sedan kom att prövas i Hudiksvalls tingsrätt ansåg dock inte rätten att åklagaren hade styrkt att AA och BB:s förhållande varit av den karaktären att den kunde ligga till grund för rubriceringen grov kvinnofridskränkning.

Oavsett värderingen av AA och BB:s relation gav uppgifterna i polisanmälan starka skäl att tro att BB skulle utsätta AA för ytterligare brott. Det talar för att förundersökningen borde ha handlagts skyndsamt. Det saknades därför giltiga skäl till att avvakta fördelningen till ärendesamordningen. Fördelningen borde ha skett direkt efter förhøret med anmälaren. Därutöver ställdes det i det här fallet krav på att operatörens anteckning skulle ha granskats innan förhøret avslutades.

I övrigt vidtog personalen vid PKC de utredningsåtgärder de var ålagda att vidta enligt då gällande styrdokument och beslut.

2.2 Riskbedömning

Departementspromemorian Skydd för brottsoffer och erkännande av brottsoffer med specifika skyddsbehov togs fram som ett underlag för bedömningen av vilka åtgärder som krävdes för att Sverige skulle leva upp till sina åtaganden enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem (brottsofferdirektivet). I direktivet stadgas att medlemsstaterna enligt artikel 22 punkten 1 ska säkerställa att det görs en individuell bedömning av brottsoffer för att fastställa deras eventuella specifika skyddsbehov och deras behov för särskilda åtgärder under de straffrättsliga förfarandenas gång. Enligt punkten 2 ska särskild hänsyn tas till brottsoffrets personliga särdrag, brottstypen eller brottets art och omständigheterna kring brottet. Vid den individuella bedömningen ska enligt punkten 3 särskild uppmärksamhet ägnas åt bland annat om brottsoffrets förhållande eller beroendeställning till förövaren gör dem särskilt sårbara, exempelvis vid våld i nära relationer.⁶

Lagändringsarbetet resulterade bland annat i 13 f § första stycket förundersökningskungörelsen i vilken det regleras att polisen så snart som möjligt ska göra en individuell skyddsbedömning för att fastställa en målsägandes behov av särskilda skyddsåtgärder under förundersökningen och rättegången. Vid bedömningen ska hänsyn särskilt tas till brottets allvar och målsägandens personliga förhållanden.

---

⁶ Justitiedepartementet (2014). *Skydd för brottsoffer och erkännande av brottsoffer med specifika skyddsbehov* (Ds 2014:14), s. 183-184.

Om målsäganden har sådana behov som regleras i 13 f första stycket FuK ska denne enligt 13 a § andra stycket FuK så snart som möjligt underrättas om de regler som gäller för förordnande av målsägandebiträde eller meddelande av kontaktförbud och om vilka skyddsåtgärder som finns samt om möjlighet till alternativt boende.

I Polismyndighetens riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten, som gällde från den 3 februari 2017 till den 12 november 2018, stadgas att varje anställd vid Polismyndigheten som tar emot och upprättar en polisanmälan ska göra en initial bedömning. Vikten av att en initial riskbedömning utförs vid partnervåld framhålls särskilt. Till skillnad från vad som anges i 13 f § första stycket FuK och dess förarbeten ställer dock riktlinjen kravet att det ska finnas en omedelbar risk att brottsoffret kan utsättas för våld eller hot om våld. I riktlinjen stadgas vidare att en riskanalys ska omprövas när situationen förändras eller då nya omständigheter uppkommer.⁷

En polisanmälan upprättas i Durtvå. Vid registreringen av vissa brottskoder, bland annat 9350⁸, ska den som upprättar polisanmälan svara på frågor⁹ avseende den initiala riskbedömningen. Svartalternativen är *ja*, *nej* och *vet ej*. I de fall den som upprättar polisanmälan väljer alternativen *ja* eller *vet ej* inhämtas informationen via it-systemet RAR av brottsoffer och personsäkerhetsverksamheten (Bops) för vidare handläggning. I övrigt framgår inte svaret i Durtvå.

I tidigare nämnd riktlinje som reglerade Bops föreskrevs vidare att i det fall den initiala riskbedömningen indikerar en omedelbar risk för våld eller hot om våld ska det så snart som möjligt avgöras om det finns behov av en strukturerad riskbedömning, vilken ska utföras av personal vid Bops.¹⁰ Spousal Assault Risk Assessment är en sådan strukturerad riskbedömning som är särskilt avsedd att användas vid risk för framtida partnervåld.

I maj 2017 presenterades promemorian Utredning av brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot barn – Promemoria om ett utvecklat bästa arbetssätt.¹¹ Chefen för nationella operativa avdelningen beslutade samma månad att promemorian, tillsammans med tillhörande checklistor, skulle utgöra ett metodstöd.¹² Metodstödet har gemensamt tagits fram av Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten och riktar sig till såväl poliser som åklagare. I Utredning av brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna: Checklistor för polis och åklagare för ett utvecklat bästa arbetssätt framgår vikten av att målsäganden som

---

⁷ Polismyndigheten (2017). *Polismyndighetens riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten* (PM 2017:06), s. 17.

⁸ Brottskoden 9350 var giltig från den 2 december 2008 till den 28 december 2017.

⁹ Föreligger det en hotbild? Finns det behov av ytterligare åtgärder? Är våldet allvarligt eller upptrappat? Finns det finns andra varningssignaler?

¹⁰ Polismyndigheten (2017). *Polismyndighetens riktlinjer för brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten* (PM 2017:06), s. 17.

¹¹ Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten (2017). *Utredning av brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna: Promemoria om ett utvecklat bästa arbetssätt*.

¹² Polismyndigheten (2017). *Införande av ett nationellt metodstöd för utredning av brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna bestående av promemorian Ett "bästa arbetssätt" mm, med tillhörande checklistor* (A867.124/2016).

inte vill medverka får tillbörlig information då skyddsåtgärder av olika slag och/eller en förändrad social situation kan förändra dennes medverkan i förundersökningen.¹³

I 1 a § andra stycket FuK stadgas att förundersökningsledaren har ansvar för förundersökningen i dess helhet och att denne ska tillse att den enskildes rättssäkerhetsintressen tas till vara. En förundersökningsledare vid PKC har därutöver enligt Polismyndighetens riktlinjer för handläggning och rutiner vid Polismyndighetens kontaktcenter i uppdrag att granska upprättade anmälningar utifrån gällande regelverk.¹⁴ Förundersökningsledare vid PKC ska därmed kontrollera att den som upprättat en anmälan har lämnat information i enlighet med tidigare nämnda bestämmelser i förundersökningskungörelsen men även att denne har gjort en korrekt initial riskbedömning.

lakttagelser

Granskningen har visat att personalen vid PKC vid tillfället för upprättandet av polisanmälan gjorde bedömningen att det inte förelåg en hotbild, att det inte fanns behov av ytterligare åtgärder, att våldet inte var allvarligt eller upptrappat samt att det inte fanns andra varningssignaler.

Den initiala riskbedömningen kom inte heller att omprövas efter förhöret med anmälaren eller efter att förundersökningen fördelats till grova brott i Gävleborg. Informationen i förundersökningen kom därför inte heller att bedömas av brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten (Bops).

Bedömning

Utifrån de indikatorer som presenterades under bedömningen av de inledande utredningsåtgärderna var det uppenbart att AA var i behov av skyddsåtgärder. Detta borde ha identifierats vid en initial riskbedömning. En sådan bedömning skulle i sin tur ha föranlett en strukturerad riskbedömning vid Bops. Personalen vid PKC och ansvariga utredare vidtog därmed i den delen inte de åtgärder de var ålagda att vidta enligt då gällande styrdokument.

Varken i 13 f § första stycket FuK och dess förarbeten eller i frågorna i Durtvå avseende initial riskbedömning ställs kravet att risken för våld eller hot om våld ska vara omedelbar. I riktlinjen som reglerar den initiala riskbedömningen ställs dock det kravet. Bristande tydlighet riskerar att påverka rättssäkerheten negativt.

2.3 Direktiv

Som tidigare nämnts ansvarar förundersökningsledaren enligt 1 a § andra stycket FuK för förundersökningen i dess helhet. Däri ligger bland annat att förundersökningsledaren ska ge dem som biträder denne behövliga direktiv för arbetet.

---

¹³ Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten (2017). *Utredning av brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna: Checklistor för polis och åklagare för ett utvecklat bästa arbetssätt*, s. 36.

¹⁴ Polismyndigheten (2017). *Polismyndighetens riktlinjer för handläggning och rutiner vid Polismyndighetens kontaktcenter* (PM 2017:13), s. 40.

Genom direktiven, som ska dokumenteras, styr förundersökningsledaren utredarna som i sin tur har till uppgift att se till att direktiven leder fram till adekvata åtgärder. Förundersökningsledaren ska fortlöpande följa utredningsarbetet, göra bedömningar och ge direktiv för fortsatta åtgärder.¹⁵

Av metodstödet innehållande checklistor för ett utvecklat bästa arbetssätt framgår att i det fall målsäganden inte önskar medverka i förundersökningen bör förundersökningsledaren alltid överväga om ytterligare åtgärder kan vidtas eller om brottet kan styrkas utan målsägandens medverkan.¹⁶

lakttagelser

Den 22 mars 2017, samma dag som åklagaren övertog ledningen av förundersökningen, skickade denne ett direktiv. Direktivet var att så snabbt som möjligt förhöra AA, dokumentera eventuella synliga skador och tillfråga AA vem hon önskade som målsägandebiträde. Därutöver noterades en avsikt att besluta om hämtning till förhör av BB samt behovet av att förhöra AA:s vänner efter att övriga utredningsåtgärder vidtagits.

Dagen efter kontaktade utredaren AA i syfte att boka tid för ett förhör. AA angav att hon inte ville medverka i förundersökningen. Hon var dock villig att berätta om de brott hon blivit utsatt för under förutsättningen att det inte påverkade BB negativt. AA berättade att hon fotograferat sina skador och att hon önskade ett målsägandebiträde.

Den 25 mars 2017 utsågs en annan utredare som ansvarig handläggare för förundersökningen. Dagen efter underrättade utredaren förundersökningsledaren om AA:s önskan om ett målsägandebiträde. En annan åklagare än förundersökningsledaren skickade den 28 mars 2017 ett meddelande om att AA förordnats ett sådant.

Utredaren skrev en tjänsteanteckning den 19 maj 2017 i vilken det framgår att målsägandebiträdet haft ett två timmar långt samtal med AA. Efter samtalet kontaktade biträdet utredaren och meddelade att AA inte ville medverka i förundersökningen. Utredaren underrättade då förundersökningsledaren som gav direktiv om att ändå försöka få ett förhör med AA till stånd. En tidpunkt för ett förhör med AA bokades in genom en anhörig men ställdes senare in, innan det hann genomföras.

Det framgår inte av anteckningen när respektive åtgärd utfördes men utredaren hävdar att det var efter det att målsägandebiträdet förordnades men innan tjänsteanteckningen skrevs.

Bedömning

AA stod fast vid att hon inte ville medverka i förundersökningen och lät sig inte förhöras. Förundersökningsledaren underrättades om att Polismyndigheten inte kunde utföra de åtgärder förundersökningsledaren gett direktiv om. Denne gav dock återigen direktiv om att försöka få till stånd ett förhör med AA.

---

¹⁵ Se Ingelström, Nebelius Lüning & Sandén, Förundersökningskungörelsen (5 juni 2019, Zeteo), kommentaren till 1 a §.

¹⁶ Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten (2017). *Utredning av brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna: Checklistor för polis och åklagare för ett utvecklat bästa arbetssätt*, s. 36.

I och med att AA vid flera tillfällen gjorde klart att hon inte hade för avsikt att låta sig förhöras kunde förundersökningsledaren övervägt om det fanns möjlighet att styrka brottet utan AA:s medverkan. Förundersökningsledaren hade exempelvis alternativet att ge direktiv om att vittnena skulle förhöras.

Tillsynen omfattar inte Åklagarmyndigheten och föranleder därför inga rekommendationer.

2.4 Ansvar

En handläggare som har tilldelats ett ärende ska enligt 6 kap. 5 § första stycket arbetsordningen för Polismyndigheten¹⁷, som gällde från den 1 mars 2016 till den 3 juli 2017, se till att ärendet blir tillräckligt utrett och berett. I det fall ett ärende är av större vikt eller principiell betydelse, ska handläggaren enligt 6 kap. 7 § arbetsordningen överlämna ärendet till närmast överordnad chef för beslut om fortsatt handläggning.

Av metodstödet om ett utvecklat bästa arbetssätt framgår att handläggningen av ett relationsärende bör ske snabbt.¹⁸

lakttagelser

Chefen för grova brott i polisområde Gävleborg beslutade den 22 mars att fördela förundersökningen om grov kvinnofridskränkning på en utredare. Efter terrorhändelsen på Drottninggatan i Stockholm blev utredaren den 24 april 2017 engagerad i förundersökningen om terroristbrott och placerades i Stockholm.

En dialog fördes mellan chefen och utredaren om hur utredningen av grov kvinnofridskränkning skulle handläggas vidare. Diskussionerna renderade i en överenskommelse om att ansvaret för handläggningen skulle kvarstå på utredaren och att denne skulle bevaka förundersökningen under tiden för sin placering i Stockholm. Chefen var därmed införstådd med att ärendet under en period inte skulle hanteras.

När utredaren kom tillbaka till Gävleborg från Stockholm den 19 maj 2017 hade AA redan bragts om livet fem dagar tidigare.

Bedömning

Chefen för grova brott i polisområde Gävleborg fick information om att utredaren inte skulle handlägga förundersökningen om grov kvinnofridskränkning under en period. Med beaktande av de uppgifter som fanns tillhanda skulle chefen då ha fördelat förundersökningen på någon annan.

---

¹⁷ Polismyndigheten (2016). *Arbetsordning för Polismyndigheten* (PM 2016:01).

¹⁸ Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten (2017). *Utredning av brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna – Promemoria om ett utvecklat bästa arbetssätt*, s. 6.

3 Rekommendationer

Rekommendationer till processägaren för utredning och lagföring

- Tydliggör och informera om innehållet i riktlinjerna för brottsoffer- och person-säkerhetsverksamheten avseende riskbedömning.
- Kravställ om att det införs en funktion i Durtvå som visar huruvida en initial och en strukturerad riskbedömning ska genomföras eller är genomförd.

Bilaga

Polisen

Polismyndigheten

Beslutsprotokoll

462

1 (2)

Datum	Beslutsprotokoll
2019-05-14	
Diarier, ärende	Saknr
A095.939/2019, A095.968/2019, A095.982/2019, A095.893/2019	128

<p>Samordnande inspektionsledare Johan Östensson</p>	<p>Föredragande</p>
<p>Övriga som deltagit i den slutliga handläggningen</p>	
<p>Ärende</p> <p>Beslut om tillsyn</p>	
<p>Beslut</p> <p>Socialstyrelsen ska genomföra en utredning när en vuxen person har dödats av en närstående eller tidigare närstående person eller då det har varit fråga om försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp. Detta enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.</p> <p>Socialstyrelsen har inlett utredning i fyra ärenden (deras dnr 31647/2017, 2653/2018, 4438/2018 och 20910/2018). Polismyndigheten har informerats om att utredningar inletts.</p> <p>Enligt 3a § nämnda lag bör statliga förvaltningsmyndigheter genomföra tillsyn av verksamhet som berörs av en sådan utredning. Polismyndigheten har, för att kunna bedöma om tillsyn ska inledas, inhämtat förundersökningsprotokoll och annat material rörande dessa fyra ärenden.</p> <p>Socialstyrelsen har senare meddelat, att de avbrutit utredningen av ärendet ALT (deras dnr 2653/2018, vårt dnr A095.968/2019).</p> <p>Beträffande de tre återstående ärendena beslutar Polismyndigheten följande.</p> <p>Polismyndigheten beslutar att inleda tillsyn av ärendet TM (SoS dnr 20910/2018, vårt dnr A095.939/2019).</p> <p>Polismyndigheten beslutar att inte inleda tillsyn av ärendet SSC (SoS dnr 4438/2018, vårt dnr A095.893/2019) respektive ärendet SH (SoS dnr 31647/2017, vårt dnr A095.982/2019).</p> <p>Polismyndigheten bedömer, att de åtgärder som myndigheten vidtagit i dessa två ärenden har varit relevanta, korrekta och tillräckliga.</p>	
Kostnad	Finansiering

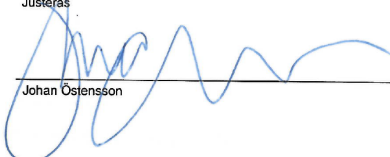
Rikspolischefens kansli

2019-05-14

A095.939/2019,
A095.968/2019,
A095.982/2019,
A095.893/2019

Vid protokollet

Justeras

Johan Östenson

Sändlista
Socialstyrelsen
Avdelningen för kunskapsstyrning för
socialtjänsten

Kopia till
Polisregion Mitt
Polisregion Syd
Polisregion Nord
Polisregion Stockholm